

Agrobosbouw NL

Nieuwsbrief november 2020

15

Bossenstrategie

Deze week verscheen de langverwachte uitwerking van de Bossenstrategie onder de titel 'Bos voor de toekomst, Uitwerking ambities en doelen landelijke Bossenstrategie en beleidsagenda', een uitgave van het Ministerie van LNV en de gezamenlijke provincies. Daarmee werd een afspraak uit het Klimaatakkoord 2019 nagekomen.

In deze uitwerking komt 65 keer het begrip agroforestry voor, vooral in het hoofdstuk 'Bomen buiten het bos'. Hieronder alvast de samenvatting van dit onderdeel: *"We steunen de ambitie van de partners van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel om op lange termijn 10% groen-blauwe dooradering te realiseren in het landelijk gebied, zoals houtwallen, sloten, bermen en bomenrijen. Dat vraagt ook een forse toename van houtige elementen. We werken met de partners van het Deltaplan verder aan het 'Aanvalsplan versterking landschappelijke identiteit via landschapselementen'. Ook zoeken we naar mogelijkheden voor financiering. Vanuit het Klimaatakkoord en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid dragen we financieel bij. Een investering in groen-blauwe dooradering kan een bijdrage leveren aan waterveiligheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, landschappelijke kwaliteit en de regionale economie. Toch komt zo'n investering maar moeilijk van de grond. Overheidsbudgetten worden vaak sectoraal ingezet. We zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een effectieve gebundelde inzet van budgetten voor landschap. We werken uit hoe bestaande regelingen en nieuwe mogelijkheden voor financiering vanuit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) effectief kunnen worden ingezet. De uitdaging is ook om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen voor aanleg en beheer van landschapselementen.*

Daarnaast ondersteunen we de ontwikkeling van agroforestry. We zien dit als een kansrijke ontwikkeling om landbouw en natuur meer te verbinden. Dit kan ook een flinke bijdrage leveren aan de toename van het aantal houtige landschapselementen en bosuitbreiding via bijvoorbeeld voedselbossen. Verschillende partijen hebben de lang termijn ambitie om 25.000 hectare agroforestry te realiseren. Samen met deze partijen verkennen we de mogelijkheden voor de realisatie en financiering hiervan. We zoeken met gemeenten naar mogelijkheden om het aantal bomen toe te laten nemen in en rond steden en dorpen. We zetten in op kennisontwikkeling en kennisdeling. We willen dat geen kind de basisschool verlaat zonder een boom te hebben geplant. Om dit kracht bij te zetten geven we een extra impuls aan de jaarlijkse Boomfeestdag."

In het hoofdstuk 'Bomen buiten het bos' wordt ook ruimschoots (55 vermeldingen van het begrip agroforestry) aandacht besteed aan het onderdeel agroforestry daarvan. Vanwege het belang daarvan voor de toekomst van agroforestry in ons land hebben we dit onderdeel hierna integraal opgenomen. Zie deze link voor de hele rapport: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/11/18/afspraak-rijk-en-provincies-bijna-vier-keer-ter-grootte-van-stad-utrecht-aan-extra-bos>.

Bos voor de toekomst

Uitwerking ambities en doelen landelijke bosstrategie en gebiedsagenda 2030

De visie op een leefbaar Nederland van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de gemeenschappelijke programma's

5.2 Stimulering agroforestry

Agroforestry draagt bij aan klimaatrobuuste landbouw en verbinding landbouw en natuur

Agroforestry is een vorm van kringlooplandbouw die bijdraagt aan een sterkere verbinding van landbouw en natuur. Dat is ook de inzet van de visie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: waardevol verbonden'. Agroforestry is ook voor de uitvoering van de Bossenstrategie een interessante ontwikkeling, omdat het kan bijdragen aan uitbreiding van bos en houtige landschapselementen. We zien agroforestry als een positieve en kansrijke ontwikkeling. Integratie van bomen in de bedrijfsvoering kan nieuwe verdienmodellen voor agrariërs opleveren en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan veerkrachtige en klimaatrobuuste landbouw, stikstofreductie, en het versterken van landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit.

Agroforestry draagt bij aan bosuitbreiding en landschapselementen

We steunen de door verschillende partijen voorgestelde ambitie van 25.000 hectare agroforestry^{27,28} en 1000 hectare aan voedselbossen²⁹ op de lange termijn (na 2030), waarbij we voedselbossen zien als een specifieke vorm van agroforestry. Doordat er verschillende verschijningsvormen zijn van agroforestry moet verder worden uitgewerkt hoe agroforestry kan bijdragen aan de ambities voor bosuitbreiding en de toename van houtige landschapselementen in het landelijk gebied. Voorlopig nemen we aan dat circa 7000 hectare van de ambitie voor bosuitbreiding kan worden ingevuld via agroforestry en andere bos-landbouwcombinaties (zie ook hoofdstuk 3 en tekstkader 'definitie Agroforestry en bijdrage aan Bossenstrategie'). Hierbij gaat het om vormen van agroforestry met een hogere boomedichtheid. De wijze waarop agroforestry bijdraagt aan toename van landschapselementen wordt geconcretiseerd in het aanvalsplan landschapselementen.

²⁷ Louis Bolk Instituut. (nd.). Masterplan agroforestry: Advies voor het realiseren van een schaa sprong van agroforestry in Nederland.

²⁸ College van Rijksadviseurs. (2020). Landschap Versterken met Bomen en Bos.

²⁹ Stichting Voedselbosbouw. (nd.). Duurzame schaa sprong voedselbosbouw: Een masterplan voor de realisatie van minimaal 1.000 hectare voedselbossen op Nederlandse landbouwgronden in de periode 2020-2030.

Definitie agroforestry en bijdrage aan Bossenstrategie

Praktijkervaringen met agroforestry zijn nog beperkt. Daardoor verschillen de beelden over wat het inhoudt. Wij doelen op een vorm van landbouw waarbij houtige gewassen (bomen en struiken) bewust worden gecombineerd met de teelt van gewassen of dierlijke productiesystemen. Dit biedt voordelen door ecologische en economische interacties. Dit combineren kan in de praktijk op veel verschillende manieren, waardoor er veel verschillende vormen zijn van agroforestry. De meest bekende zijn boomweides, strokenteelt met houtige gewassen, windhagen, en voedselbossen.

Sommige vormen komen in de buurt van een bos (zoals voedselbossen) en bij andere vormen is er sprake van een lagere dichtheid aan bomen per hectare, zoals het geval is bij boomweides en strokenteelt.

De bijdrage van agroforestry aan de ambities voor de Bossenstrategie vraagt verdere uitwerking. Verdere ontwikkeling van definities is hierbij belangrijk om tot afbakeningen te kunnen komen. Binnen de Green Deal Voedselbossen is al een duidelijke definitie voor voedselbossen uitgewerkt:

"Een door mensen ontworpen productief ecosysteem naar het voorbeeld van een natuurlijk bos, met een hoge diversiteit aan meerjarige en/of houtige soorten, waarvan delen (vruchten, zaden, bladeren, stengels ed.) voor de mens als voedsel dienen." Met aanwezigheid van:

- een kruinlaag van hogere bomen;
- minimaal drie van de andere niches of vegetatielagen van resp. lagere bomen, struiken, kruiden, bodembedekkers, ondergrondse gewassen en klimplanten;
- een rijk bosbodemleven;

Een voedselbos heeft een robuuste omvang, d.w.z. een oppervlakte van minimaal 0,5 hectare in een ecologisch rijke omgeving; in een ernstig verarmde omgeving is een minimale oppervlakte tot 20 hectare vereist."

Vooraf kansrijk rond het Natuurnetwerk

We zetten de ondersteuning van agroforestry breed in, maar willen met name ook rond het Natuurnetwerk agroforestry ondersteunen. Daar kan het bijdragen aan verbindingen en overgangen tussen bestaande Natura 2000-gebieden en de invulling van extensiveringsmaatregelen. Dit biedt kansen voor versterking van de landschappelijke identiteit en biodiversiteit. De wijze waarop agroforestry hier een bijdrage kan leveren, vraagt ruimtelijke uitwerking die plaatsvindt in gebiedsprocessen en is regionaal maatwerk. Dit pakken we op met voorgaande actie bij de uitwerking van het aanvalsplan landschapselementen.

Gefaseerde aanpak: evaluatiemoment eind 2024

De ontwikkeling van agroforestry is onderdeel van de transitie naar kringlooplandbouw. Het raakt aan verschillende beleidsterreinen en sectoren. De ontwikkeling van agroforestry vraagt een gefaseerde aanpak tot 2030. Daarbij is een integrale benadering van belang en, via regionaal maatwerk, aansluiting op gebieds- en landschapsopgaven. We zetten de eerste vier jaar in op kennisontwikkeling, het creëren van financiële prikkels en het wegnemen van belemmeringen. Na vier jaar evalueren we deze inzet en passen we onze aanpak aan

* Van Akker Naar Bos. (nd.). Geraadpleegd via <https://akker-naar-bos.nl/>

op basis van nieuwe inzichten in ontwikkelkansen voor agroforestry. Vanaf 2025 zetten we in op mogelijke opschaling met een grotere uitvoeringscomponent. De snelheid is mede afhankelijk van de mate waarin de inzet in de komende jaren slaagt.

Belang van kennisontwikkeling

We brengen duidelijker in beeld brengen hoe agroforestry kan bijdragen aan de ambities en doelen van de Bossenstrategie en andere doelen (klimaat, biodiversiteit, ontwikkeling van verdienmodellen). Daarbij zullen definities en kengetallen voor de verschillende verschijningsvormen van agroforestry zich verder ontwikkelen. Zo kunnen we de ambitie voor agroforestry steeds concreter invullen. In de kennisagenda van de Bossenstrategie ondernemen we de volgende acties ten behoeve van kennisontwikkeling voor agroforestry:

- a. Ondersteunen Community of Practice en doorontwikkeling landelijk kennisnetwerk
- b. Ondersteunen van onderzoek en pilots. We denken bijvoorbeeld aan de ondersteuning van een living lab agroforestry.
- c. Ondersteunen van de opzet van verschillende werkprogramma's zoals benoemd in de adviezen vanuit het Louis Bolk Instituut en Stichting Voedselbosbouw.

Ontwikkeling van financiële prikkels

Om financiële prikkels te creëren voor de ontwikkeling van agroforestry ondernemen we de volgende acties:

a) Stimulering via GLB

Onze inzet is om agroforestry goed te verankeren in het nieuwe GLB. Dit onderzoeken we bij het Nationaal Strategisch plan. Hierbij is de ambitie om tot een goede afbakening van agroforestry te komen en tot een definitie voor landbouwgrond die agroforestry stimuleert, en om agroforestry-activiteiten te ondersteunen vanuit zowel pijler 1 als pijler 2.

b) Ondersteuning omschakeling naar agroforestry

We onderzoeken de mogelijkheden om bedrijven die willen omschakelen naar agroforestry te ondersteunen, bijvoorbeeld via voordelige fiscale regelingen en het aangekondigde Omschakelfonds Kringlooplandbouw.

c) Ontwikkelen vergoedingsystematiek voor geleverde ecosysteemdiensten

We onderzoeken de mogelijkheden om ecosysteemdiensten (koolstofvastlegging- koolstofcertificaten, water vasthouden) te vergoeden. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan op de systematiek van groen-blauwe diensten, ontwikkelingen die al vanuit de markt gaande zijn met betrekking tot CO₂-credits, en de ontwikkeling van kritische prestatie-indicatoren in het kader van het Deltaplan biodiversiteitsherstel.

Ondersteunende van kaders en wegnemen belemmeringen

We ontwikkelen de komende jaren ondersteunende (beleids)kaders en nemen knelpunten weg. We leggen hierbij verbinding met het lopende traject van experimenteerruimte kringlooplandbouw. Agroforestry is een nieuwe vorm van landgebruik in Nederland waar nog beperkt ervaring mee is. Dit heeft tot gevolg dat de huidige juridische kaders en beleidskaders niet zijn ingericht op agroforestry en daarom belemmerend kunnen werken. Dat is niet beperkt tot agroforestry, maar vormt een breder probleem voor natuurinclusieve kringlooplandbouw. Voor agroforestry gaat het bijvoorbeeld om regels ten aanzien van de herplantplicht en waardedaling van grond, bestaande subsidiekaders, of het toepassen van gewascodes bij percelenregistratie.

We ondernemen de volgende acties:

a) Instellen taskforce 'Wet- en regelgeving agroforestry'.

We stellen een interbestuurlijke taskforce in met de volgende missie:

- In kaart brengen waar wet- en regelgeving, of de uitvoering hiervan, belemmerend werkt.
- Gezamenlijk belemmeringen aanpakken.

In deze werkgroep zijn in ieder geval overheden vertegenwoordigd (Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten), maar ook landbouwpartijen, en natuur- en landschapsorganisaties. Mogelijk kan dit een verbreding zijn van een soortgelijke werkgroep die bestaat binnen de Green Deal Voedselbossen, die onderzoekt op welke wijze wet- en regelgeving, of de uitvoering hiervan belemmerend werkt. De eerste actie van deze groep is belemmeringen die al bekend zijn op te lossen in 2021.

b) Knelpunten wegnemen registratie van agroforestrypercelen

We gaan in ieder geval de registratie van agroforestrypercelen voor de gecombineerde opgave goed regelen. Uit een recent advies van het Louis Bolk Instituut en Probos bleek dat hierbij momenteel vaak problemen ontstaan, door onder andere onduidelijkheid over welke gewascode moet worden toegepast.⁷ RVO en LNV gaan ervoor zorgen dat de registratie van agroforestrypercelen makkelijker en duidelijker wordt.

Definitie agroforestry/agrobosbouw

In het afgelopen voorjaar gepubliceerde 'Masterplan Agroforestry' werd nog de volgende definitie voor agroforestry gebruikt: "Agroforestry is het opzettelijk integreren van houtige gewassen (bomen en struiken) met de teelt van gewassen en dierlijke productiesystemen, vanwege de beoogde voordelen die ontstaan door de ecologische en economische interacties" (Mosquera-Losada et al, 2009; hierbij is het woord 'deliberately' uit de Engelstalige tekst overigens onjuist vertaald in 'opzettelijk' in plaats van in 'weloverwogen').

Deze definitie werd in eerste instantie nog wel door het ministerie van LNV overgenomen. Deze definitie is echter sterk achterhaald, niet in het minst omdat ook Mosquera-Losada zelf die definitie jaren later ook al heeft aangepast (zoals onder meer bleek uit een presentatie die op 29 november 2017 is gegeven aan het Europese Parlement). Een andere, echt aan het actuele AF3 concept van agroforestry aangepaste (zie voor meer informatie daarover deze link: https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/agroforestry-paradigms_en) en wereldwijd toegepaste definitie van agroforestry, is die van Meine van Noordwijk (Chief Scientist bij het World Agroforestry Center / ICRAF) en buitengewoon hoogleraar Agroforestry in de Plant Production Group van de WUR) zoals hij die - samen met anderen - de afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

Deze definitie hebben we inmiddels als volgt vertaald (geautoriseerd door Meine van Noordwijk zelf):

Agrobosbouw, een samentrekking van de termen landbouw en bosbouw, is een vorm van landgebruik die aspecten van beide combineert en integreert, inclusief het landbouwkundig gebruik van bomen en andere meerjarige planten.

voorzien van deze toelichting:

Dit omvat bomen op agrarische bedrijven en in agrarische landschappen, landbouw en veeteelt in bossen en bosranden en de productie van gewassen afkomstig van bomen. Het houdt ook alle vormen van interactie in tussen landbouw en bosbouw als beleidsdomeinen. Vormen van interactie tussen bomen en andere onderdelen van landbouw kunnen belangrijk zijn op een breed scala van schaalniveaus: op perceelsniveau (waarop bomen worden gecombineerd met de teelt van gewassen en/of vee), op bedrijfsniveau (waar bomen en andere meerjarige planten kunnen zorgen voor de productie van veevoer en brandstof, voor bescherming tegen weer en wind of voor inkomen afkomstig uit producten inclusief hout en biomassa) en op landschapsniveau (waar landgebruik voor landbouwkundige en bosbouwkundige doeleinden samen zorgen voor de levering van allerlei ecosysteem-diensten). Op nationaal en wereldniveau vindt er ecologische interactie plaats tussen landbouw en bosbouw op ecologisch gebied en via beleidsmaatregelen die betrekking hebben op landgebruik en handel en die belangrijk zijn als het gaat om klimaatverandering en andere problemen op milieugebied.

Agrobosbouw omarmt een agro-ecologische aanpak die de nadruk legt op multifunctionaliteit en het werken met complexe systemen en poly-culturen, in plaats van zich uitsluitend te richten op monoculturen. We gebruiken het woord 'boom' hier dus nadrukkelijk inclusief, verwijzend naar bomen, struiken en andere meerjarige planten. Ook het woord 'landbouw' gebruiken we inclusief, verwijzend naar een menselijke activiteit die primair is gericht op de productie van voedsel, vezel en brandstof naast veel andere materialen, door het weloverwogen op elkaar afgestelde gebruik van planten, gewassen en dieren.

Dit is de oorspronkelijke Engelse versie van deze definitie::

Agroforestry, a contraction of the terms agriculture and forestry, is land use that combines aspects of both, including the agricultural use of trees. This includes trees on farms and in agricultural landscapes, farming in forests and at forest margins and tree-crop production, including cocoa, coffee, rubber and oilpalm. It includes interactions between agriculture and forestry as policy domains. Interactions between trees and other components of agriculture may be important at a range of scales: in fields (where trees and crops are grown together), on farms (where trees may provide fodder for livestock, fuel, food, shelter or income from products including timber) and landscapes (where agricultural and forest land uses combine in determining the provision of ecosystem services). At national and global scales, forestry and agriculture interact ecologically and through policies relating to land use and trade and are important with respect to climate change and other environmental concerns. Agroforestry embraces an agroecological approach emphasising multifunctionality and the management of complex systems and polycultures rather than focusing exclusively on monoculture. We use the word 'tree' inclusively, to refer to trees and shrubs, all woody perennials, palms and bamboo. We also use the word 'agriculture', inclusively, to refer to a human activity, carried out primarily to produce food, fibre and fuel, as well as many other materials, by the deliberate and controlled use of plants and animals. We understand pastoralists and pastoralism to be part of farmers and agriculture in this context. Further terms are explained in the glossary.

Wijzelf gebruiken deze definitie sinds afgelopen zomer en ook het Louis Bolk Instituut bijvoorbeeld (opsteller van het 'Masterplan Agroforestry') heeft ons al laten weten deze definitie te ondersteunen.

Onder deze definitie vallen (net zoals trouwens ook al bij die van Mosquera-Losada uit 2017) bijvoorbeeld ook landschapselementen op landbouwgrond als integraal onderdeel van agroforestry, voor de toekomst daarvan in ons land (met de in het Klimaatakkoord 2019 vastgelegde ambitie om daarvan 25.000 ha te realiseren tussen nu en 2030) allerminst onbelangrijk (het aanvalsplan landschapselementen verschijnt in de loop van het volgend jaar).

In de uitwerking van het Bossenplan blijken het ministerie van LNV en de gezamenlijke provincies de definitie afkomstig uit het 'Masterplan Agroforestry' niet langer meer over te nemen: "Verdere ontwikkeling van definities is hierbij belangrijk om tot afbakening te kunnen komen." (zie ook pagina 3 van deze nieuwsbrief).

Tabel Gewassen 2020

Wet van 20 september 2017 (S. 100)

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, gelet op de artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Gewascode agroforestry

In de door het Louis Bolk Instituut opgestelde 'Voorstudie gewascode agroforestry' (in september uitgebracht, net voordat het Louis Bolk Instituut aangaf de hierboven weergegeven definitie van agroforestry te ondersteunen) wordt de volgende omschrijving voor de gewascode agroforestry voorgesteld:

Boslandbouwsysteem, waarbij de teelt van houtige gewassen (bomen en struiken) wordt gecombineerd met andere landbouwactiviteiten op dezelfde grond.

De gewascode agroforestry is alleen toe te passen wanneer men minimaal twee lagen realiseert: een basisgewas en minimaal één boom- of struiklaag. Het basisgewas wordt normaal geregistreerd. De gewascode agroforestry moet als tweede laag worden toegevoegd. Het minimum aantal bomen in de boom- of struiklaag is 30 per hectare. Er wordt geen maximum aantal bomen gehanteerd, behalve als het gaat om bomen die niet geregeld een oogst geven. Voor die soorten is voorlopig het maximum 50 bomen per hectare totdat dit is aangepast in de huidige Nederlandse definitie van landbouwgrond. Er is sprake van een min of meer homogene spreiding over het perceel. Het agroforestryperceel is minstens 0,5 ha groot.

Hierbij wordt voor het eerst in ons land de omschrijving 'boslandbouwsysteem' voor agroforestry gebruikt (een omschrijving die uit België afkomstig is en zelfs daar nog geen gemeengoed is geworden), een zin verder alweer gevolgd door agroforestry. Erg verwarrend, jammer ook, zeker na alle verwarring over voedselbossen en agroforestry....

We hebben de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) die gaat over alles wat met gewascodes in ons land te maken heeft, inmiddels laten weten dit voorstel voor de gewascode agroforestry nadrukkelijk af te wijzen, vooral omdat deze omschrijving in onze ogen absoluut niet hanteerbaar is (het werken met twee lagen wordt bij allerlei andere gewascodes ook niet toegepast, en niet voor niets).

We hebben de RVO onlangs laten weten dat we desgevraagd graag bereid zijn om (samen met andere partijen) een alternatieve 'voorstudie gewascode agroforestry' op stellen die in onze ogen wel hanteerbaar is en (beter) past binnen de systematiek van gewascodes zoals die op dit moment in ons land wordt gehanteerd. Zo'n gewascode is van groot belang om agroforestry onder landbouw te laten blijven vallen, bijvoorbeeld met het oog op EU-betalingsrechten (GLB) en op het voorkomen van afwaardering van landbouwgrond naar natuur.

Bosuitbreiding in Nederland: hoe pakken we deze uitdaging aan?

Nederland wil de komende tien jaar haar bosareaal met tien procent uitbreiden. Echter, de ervaring leert dat dit geen eenvoudige opgave is. In dit Bosbericht delen Stichting Probos en Arboribus Silva de lessen uit het verleden en bieden handvatten die helpen de opgave te realiseren.

Probos bosberichten

In hun Bosberichten besteedde Probos onlangs aandacht aan het thema bosuitbreiding 'Bosuitbreiding in Nederland: hoe pakken we deze uitdaging aan'. Met daarin onder meer ook dit over grondkosten: "Voor bosuitbreiding is grond nodig. Landbouwgrond kost gemiddeld 62.000 euro per hectare. Ook 'goedkope' gronden in Noordoost-Nederland kosten nog altijd 40.000 euro. Deze kosten komen bovenop de aanplantkosten van gemiddeld 13.750 euro per hectare¹. Grondaankoop drukt daarmee sterk op de aanlegkosten. Ook wanneer de grond al in eigendom is, zijn er kosten of gederfde inkomsten. Ten eerste daalt de waarde van de grond naar ongeveer 10.000 euro per hectare.

Daarnaast zijn er gemiste inkomsten uit bijvoorbeeld landbouw pacht of eigen teelt. Grondkosten kunnen worden vermeden door bosuitbreiding op niet-landbouwgronden, zoals recreatie- en natuurterreinen, waterbergingen en groenzones rond steden en dorpen. Door bijvoorbeeld bosuitbreiding te realiseren in combinatie met (tijdelijke) windmolens en zonnepanelen kan worden bijgedragen aan dekking voor de grondkosten. Dit alles zal echter niet voldoende zijn om de volledige bosuitbreidingsopgave te realiseren. Een substantieel deel moet toch op landbouwgrond worden aangeplant.

Hiervoor moet het aanplanten van bomen voor agrariërs en verpachters van landbouwgrond serieus bijdragen aan het verdienmodel. Dit kan door het stimuleren van agroforestry, een teeltsysteem waarbij bomen worden gecombineerd met landbouw op hetzelfde perceel, waardoor grond zijn landbouwfunctie en -waarde behoudt. Daarnaast moet onderzocht worden hoe eigenaren van landbouwgrond die overgaan tot bosaanleg inkomsten kunnen krijgen. Bijvoorbeeld in de vorm van subsidies voor de geleverde maatschappelijke diensten op het gebied van klimaat (CO₂-opvang), wateropgaven en biodiversiteit. Cruciaal hierbij is dat er meerjarig perspectief wordt geboden en de betalingen minimaal gelijk zijn aan de gederfde pacht- of landbouwinkomsten.

Zie deze link voor de hele uitgave: <https://probos.nl/bosberichten>.

Verdienmodellen

Een belangrijke voorwaarde voor de toekomst van agrobosbouw in ons land is de beschikbaarheid van verdienmodellen voor boeren en andere grondeigenaren die daadwerkelijk met agrobosbouw aan de slag te kunnen gaan. In onze volgende nieuwsbrief (gepland voor volgende maand) gaan we ruim aandacht besteden aan dit onderwerp. Een team van deskundigen op het gebied van onder meer wet- en regelgeving, communicatie, participatie, permacultuur, landschapsinrichting, bodem en water staat in ieder geval al in de startblokken om aan de slag te gaan met het opstellen/uitwerken van inrichtingsplannen en verdienmodellen voor agrobosbouwprojecten.